

۴۰ شرکت دانش بنیان به نمایشگاه سوریه می‌روند

صندوق نوآوری و شکوفایی از حضور ۴۰ شرکت دانش بنیان ایرانی در نمایشگاه بین‌المللی بازسازی سوریه حمایت می‌کند. حمایت صندوق از حضور شرکت‌های دانش‌بنیان در نمایشگاه بین‌المللی بازسازی سوریه در راستای رویکرد جدید و فعالانه صندوق نوآوری در بحث توسعه بازار و گسترش همکاری‌های فناورانه شرکت‌های دانش‌بنیان صورت می‌گیرد تا این شرکت‌ها بتوانند با حضور در نمایشگاه‌های تخصصی به عرضه توانمندی‌های خود بپردازند. / مهر

صاحب‌امپراتوری «علی بابا» معلم می‌شود

«جک ما» رسماً از سمت ریاست هیات مدیره علی بابا کناره‌گیری کرد و این پست کلیدی را به مدیرعامل فعلی شرکت ذیل ژنگ تحویل داد. جک ما بازنشستگی خود را حدوداً یک سال پیش اعلام کرده بود. او در همین رابطۀ گفته که می‌خواهد باقی عمر خود را صرف آموزش با اهداف بشردوستانه کند. / دیجیاتو

معاون سرمایه‌گذاری صندوق نوآوری و شکوفایی در گفت‌وگو با جام‌جم از فعالیت‌های جدید این صندوق در سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر می‌گوید

تغییر در سیاست حمایت از دانش‌بنیان‌ها

عسل اخویان طهرانی

دانش

با تحول جهانی دنیای کسب‌وکار در دهه‌های اخیر، ادبیات این حوزه نسبت به آنچه پیش از این به عنوان کسب‌وکار شناخته می‌شد تغییر کرده است. در ایران نیز این تحول با فاصله کمی از کشورهای پیشرو اما با سرعت خوبی در حال شکل‌گیری و کامل شدن است.

تحولی که به دنبال آن واژه‌های جدیدی مانند استارت‌آپ، شرکت‌های دانش‌بنیان، طرح کسب‌وکار، سرمایه‌گذاری خطرپذیر، سرمایه‌گذار فرشته و بسیاری واژه‌های دیگر را به فرهنگ لغات اهالی کسب‌وکار اضافه کرد که پیشتر وجود نداشت. برای ایجاد هر تحول بزرگی دولت‌ها باید به شکل اصولی برای ایجاد زیرساخت‌های مورد نیاز و فرهنگ‌سازی در جامعه به ایفای نقش بپردازند. برخلاف گذشته که معمولاً بازار را افراد متمول هر جامعه‌ای در اختیار داشتند، بیشتر کسب‌وکارهای جدید از ایده‌ای نوآورانه و خلاقانه در ذهن‌های پویا و جوان شکل می‌گیرند و به‌طور معمول پشتوانه مالی محکمی ندارند. به همین جهت از سال ۹۲ برای حمایت مالی این جریان جدید، نهادی با عنوان صندوق نوآوری و شکوفایی در کشور شکل گرفت تا از کسب‌وکارهای نوپای دانش‌بنیان حمایت کند.

در گزارشی که ۲۳ اردیبهشت ۹۸ در همین صفحه منتشر شد، معاون توسعه صندوق نوآوری، انواع روش‌های حمایتی به‌ویژه انواع تسهیلات صندوق نوآوری را به خوانندگان جام‌جم معرفی کرد. بی‌شک تسهیلات در تأمین برخی نیازهای مالی مجموعه‌های کسب‌وکاری می‌تواند مؤثر باشد. اما زمانی زیست‌بوم کسب‌وکار در کشور فعال خواهد شد که سرمایه‌های راکد خصوصی و دولتی حاضر به سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر در کسب‌وکارهای جدید شوند. در گزارش پیش رو دکتر علی ناظمی، معاون سرمایه‌گذاری صندوق نوآوری و شکوفایی نحوه استفاده از حمایت‌های صندوق در قالب سرمایه‌گذاری مستقیم و غیرمستقیم را در شرکت‌های نوپا و دانش‌بنیان شرح می‌دهد. این گزارش به کارآتهایی می‌آید که ایده یا طرح کسب‌وکاری خلاقانه‌ای دارند، اما در تأمین سرمایه مورد نیاز برای راه‌اندازی یا توسعه کسب‌وکار دچار مشکل هستند.

ماموریت صندوق نوآوری و شکوفایی، حمایت از مجموعه‌های کسب‌وکاری دانش‌بنیان است. تحقق این رسالت در حال حاضر از سه مسیر اعطای تسهیلات، حمایت‌های توانمندسازی و سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارهای نوین و دانش‌بنیان دنبال می‌شود. دکتر علی ناظمی در خصوص نحوه حمایت‌های صندوق نوآوری و شکوفایی به جام‌جم می‌گوید: صندوق نوآوری شکوفایی از ابتدای فعالیت بیشترین تمرکز خود را بر اعطای تسهیلات متنوع به متقاضیان قرار داده بود. علت اصلی این گرایش به این دلیل بود که در روش اعطای وام، فرد متقاضی با ارائه وثیقه پولی را دریافت می‌کند و در مدت مشخص آن را با سود مشخصی به صندوق برمی‌گرداند. بنابراین در این روش مدیریت منابع مالی و سازوکار گردش پول صندوق بسیار مشخص‌تر است. در حال حاضر صندوق بیش از ده نوع تسهیلات را به متقاضیان واجد شرایط براساس نوع نیاز که دارند اعطا می‌کند.

وی با اشاره به فعالیت‌های صندوق در زمینه توانمندسازی می‌افزاید: صندوق برای توانمندسازی شرکت‌های دانش‌بنیان در ارائه خدمات آموزشی، حقوقی، ثبت، دریافت گواهینامه‌های مورد نیاز، شرکت در نمایشگاه‌ها و دوره‌های بین‌المللی تسهیلات ویژه‌ای ارائه می‌کند که این مورد نیز براساس سازوکار مشخصی طی سال‌های فعالیت صندوق مورد بهره‌برداری قرار گرفته و از نیمه دوم سال گذشته این فعالیت‌ها توسعه بیشتری نیز یافته است.

معاون سرمایه‌گذاری صندوق نوآوری و شکوفایی با بیان این‌که مأموریت سوم صندوق با همان سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارها تا سال گذشته کاملاً مغفول باقی‌مانده بود، تصریح کرد: این فرآیند به دلیل سازوکار پیچیده‌ای که داشته عملاً طی سال‌های گذشته خیلی فعال نبوده است. در روش سرمایه‌گذاری، صندوق نوآوری و شکوفایی براساس برآوردی که از مجموعه کسب‌وکاری دریافت می‌کند با سهم مشخصی سرمایه‌گذاری کرده و در طول مدت قرارداد در سود و زیان شرکت سهام‌شهم خواهد بود. در این حالت سرمایه‌گذاری مدنظر صندوق از نوع سرمایه‌گذاری خطرپذیر است که تفاوت‌های بنیادی و پیچیدگی‌های زیادی با روش سرمایه‌گذاری سنتی دارد.

اهمیت توجه به صندوق‌های جسورانه بورسی

به گفته دکتر ناظمی، صندوق نوآوری و شکوفایی تا نیمه دوم سال ۹۷ که چهار تحولات مدیریتی شد، عملاً فعالیت خاصی در زمینه سرمایه‌گذاری در شرکت‌ها انجام ن داده بود و به دلیل سازوکار پیچیده این فرآیند فقط دو مورد سرمایه‌گذاری در طول پنج سال فعالیت صندوق انجام شده بود. معاون سرمایه‌گذاری صندوق نوآوری در این خصوص به جام‌جم می‌گوید: یکی از مشکلات سرمایه‌گذاری خطرپذیر این است که با توجه به چندساله بودن مشارکت‌ها، تحولات و نوسانات متعددی در کسب‌وکار و بازار ایجاد می‌شود. بنابراین برآورد قرارداد مناسب برای سرمایه‌گذاری عملاً کار دشواری است و نیاز به سازوکار منعطفی دارد که با توجه به ماهیت صندوق عملاً امکان‌پذیر نیست. از سوی دیگر فرآیند بررسی شرکت‌ها و تعیین میزان سرمایه‌گذاری در شرکت‌های واجد شرایط نیز فرآیند اداری بسیار طولانی دارد و با توجه به نوسانات مداوم بازار به‌طور معمول بیش از یک سال زمان می‌برد تا طرح توجیهی متقاضی در کارگروه‌های متعدد بررسی، در صورت نیاز بازنویسی و در نهایت تأیید شود و به مرحله عقد قرارداد برسد. بنابراین مدل‌های سرمایه‌گذاری سنتی که پیش از این برای عملکرد سرمایه‌گذاری صندوق تعیین شده بود کارآمد نبوده است.

وی در ادامه تصریح می‌کند: برای بهبود شرایط و فعال کردن بخش سرمایه‌گذاری صندوق، در کنار حفظ روش سرمایه‌گذاری مستقیم با بودجه‌ای معادل ۲۰۰ میلیارد تومان، دو ابزار جدید برای توسعه فعالیت‌های سرمایه‌گذاری صندوق با عنوان تأسیس صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه و هم‌سرمایه‌گذاری انتخاب شد. به گفته دکتر ناظمی، صندوق‌های جسورانه بورسی صندوق‌هایی برای سرمایه‌گذاری خطرپذیر هستند که در سازمان بورس شکل گرفته‌اند. وی در خصوص نحوه مشارکت صندوق نوآوری در ایجاد این صندوق‌ها توضیح می‌دهد: در اصل این صندوق‌ها برای سرمایه‌گذاری روی کسب‌وکارهای نوپا و سرمایه‌گذاری خطرپذیر ایجاد شده‌اند. بنابراین با مشارکت صندوق نوآوری و شکوفایی با این صندوق‌های جسورانه کنار آمدن امکان سرمایه‌گذاری در شرکت‌های دانش‌بنیان، امکان سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارهای نوپا نیز فراهم می‌شد. در این روش سرمایه‌گذاری، صندوق نوآوری در تأسیس این صندوق‌ها مشارکت می‌کند براساس قانون نیز تا ۴۰ درصد اجازه خرید سهام این صندوق‌ها را دارد و می‌تواند به عنوان مؤسس در این صندوق‌ها فعالیت

لزوم توجه به هم‌سرمایه‌گذاری

خصوصی بیشتر از نهادهای دولتی نگران سرمایه خود خواهد بود. بنابراین تلاش بیشتری برای رسیدن به موفقیت خواهند داشت و به این ترتیب از سرمایه‌گذاری دولت موفق‌تر خواهد بود.» وی در ادامه می‌افزاید: صندوق نوآوری و شکوفایی نیز در حال حاضر این نوع سرمایه‌گذاری را فعال کرده است. در این روش صندوق‌های موجود در کشور که نهادهای خصوصی و سرمایه‌گذار حرفه‌ای به شمار می‌روند از سوی صندوق نوآوری نیز نماینده هستند. براساس سازوکاری که برای این روش در صندوق نوآوری و شکوفایی تعیین شده است، تمام صندوق‌های کشور می‌توانند پس از ارزیابی کسب‌وکارها در صورتی که بخواهند روی کسب‌وکاری سرمایه‌گذاری کنند، حداقل ۲۰ درصد خدشان سرمایه‌گذاری کرده و آن را به صندوق نوآوری نیز معرفی کنند. صندوق نوآوری در صورت تأیید ۸۰ درصد دیگر سرمایه مورد نیاز را براساس برآوردی که خواهد کرد تأمین می‌کند. در این حالت بر اساس قرارداد همکاری که میان صندوق نوآوری و شکوفایی و صندوق‌های سرمایه‌گذار خطرپذیر ایجاد می‌شود، این صندوق‌ها نماینده صندوق نوآوری برای سرمایه‌گذاری و طرف حساب شرکت سرمایه‌پذیر خواهند بود. میزان این سرمایه‌گذاری بر اساس جذابیت آن کسب‌وکار برای صندوق نوآوری و شکوفایی تعیین می‌شود.

در حال حاضر، به گفته دکتر ناظمی بیشترین تمایل صندوق نوآوری و شکوفایی برای سرمایه‌گذاری خطرپذیر در کسب‌وکارهای مرتبط با نیازهای کشور و فناوری‌های آینده است. میزان سرمایه در نظر گرفته شده برای این روش سرمایه‌گذاری ۵۰۰ میلیارد تومان برآورد شده است و بیشتر صندوق‌های کشور نیز به عنوان عامل برای اجرای این سرمایه‌گذاری اعلام آمادگی کرده‌اند و به‌زودی فهرست این صندوق‌ها در وبگاه صندوق نوآوری و شکوفایی منتشر خواهد شد. مدت زمان برآورد شده برای دریافت سرمایه از صندوق نوآوری پس از ارائه طرح توجیهی صندوق‌ها حدود ۳۰ تا ۴۵ روز خواهد بود که کمتر از زمانی است که در سایر کشورها صرف می‌شود. با کمک این ابزار سرمایه‌گذاری غیرمستقیم، علاوه بر امکان سرمایه‌گذاری در مجموعه‌های دانش‌بنیان، شرکت‌های نوپا و حتی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها نیز می‌توانند برای طرح‌های اثرگذارشان از روش سرمایه‌گذاری استفاده کنند.

ابزار دوم صندوق نوآوری و شکوفایی برای سرمایه‌گذاری غیرمستقیم در کسب‌وکارهای نوپا، استفاده از روش هم‌سرمایه‌گذاری (co-investment) است. در این روش، صندوق نوآوری و شکوفایی همراه با سرمایه‌گذار دیگری روی مجموعه‌ای سرمایه‌گذاری می‌کند. دکتر ناظمی درخصوص اهمیت این روش سرمایه‌گذاری به جام‌جم می‌گوید: «به دلیل میزان خطرپذیری بالا در سرمایه‌گذاری‌های خطرپذیر در بسیاری از کشورها از این روش برای کاهش میزان خطرپذیری سرمایه‌گذاران استفاده می‌شود. معمولاً در روش هم‌سرمایه‌گذاری، بودجه مورد نظر برای سرمایه‌گذاری به جای یک طرح، به چند بخش تقسیم شده و در چند طرح مختلف سرمایه‌گذاری می‌شود. به این ترتیب اگر چند مورد از این طرح‌ها نیز با شکست روبه‌رو شوند، تمام بودجه سرمایه‌گذار از دست نمی‌رود و ممکن است با موفقیت طرح‌های دیگر، سرمایه از دست رفته‌اش جبران شود. در حال حاضر این روش در کشور ما نیز در حال شکل‌گیری و توسعه است.»

معاون سرمایه‌گذاری صندوق نوآوری با اشاره به مطلوبیت این روش برای دولت‌ها می‌افزاید: «سرمایه‌گذاری موفق به بررسی‌های دقیق و تخصصی نیاز دارد که شاید امکان آن برای نهادهای دولتی به دلیل حجم بالای کارشان خیلی امکان‌پذیر نباشد. از سوی دیگر در روش سرمایه‌گذاری خطرپذیر، سرمایه‌گذار علاوه بر تأمین منابع مالی باید بتواند حمایت‌های آموزشی (منتورینگ) نیز برای مجموعه کسب‌وکاری فراهم کند و به نوعی در هدایت مجموعه و آموزش ادبیات کسب‌وکاری به این جوانان خوش‌ایده کمک کند. در این مورد نیز نهادهای دولتی به دلیل مشغله‌هایی که دارند، نمی‌توانند این نیاز مجموعه‌های نوپا را به خوبی برطرف کنند.»

دکتر ناظمی تصریح می‌کند: «از آنجا که دولت می‌تواند منابع مالی خوبی در اختیار کسب‌وکارها بگذارد، بهترین روش برای سرمایه‌گذاری خطرپذیر دولت‌ها، روش هم‌سرمایه‌گذاری خواهد بود. در این روش دولت به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی مأموریت می‌دهد کسب‌وکارهایی را که برای سرمایه‌گذاری مناسب ارزیابی می‌کنند و در آنها سرمایه‌گذاری کرده‌اند را به دولت معرفی کنند تا سرمایه‌های کسب‌وکارها بگذارد، به آنها تزریق کند. از سوی دیگر وظایف مدیریتی و هدایتی و مشاوره‌ای را نیز به آنها واگذار می‌کند. بخش

فعالیت‌های صندوق برای توسعه سرمایه‌گذاری خطرپذیر

انجام فعالیت‌های نهادی در کشور برای ایجاد زیرساخت‌های مورد نیاز و شکل‌گیری سابقه مشخص و روشن فعالیت‌ها در زمینه توسعه سرمایه‌گذاری خطرپذیر
برگزاری دوره‌های کوتاه‌مدت مورد نیاز کسب‌وکارهای نوپا
صندوق‌های سرمایه‌گذاری در صندوق نوآوری و شکوفایی

از سرمایه‌گذاری سنتی

تا خطرپذیر

به گفته معاون سرمایه‌گذاری صندوق نوآوری، یکی از مهم‌ترین مواردی که در جامعه باید فرهنگ‌سازی شود این است که ادبیات و دیدگاه سرمایه‌گذاری خطرپذیر از سرمایه‌گذاری‌های سنتی کاملاً متفاوت است. به همین علت باید پیش از هرکاری دیدگاه صحیحی برای استفاده از سرمایه‌گذاری خطرپذیر در جامعه ایجاد شود تا بتوانیم شاهد تحول اساسی در زیست‌بوم کسب‌وکار کشور باشیم. در سال‌های اخیر با وجود تحول زیادی که در ساختار کسب‌وکارها به‌وجود آمده، اما هنوز بزرگ‌ترین سهم تأمین سرمایه‌کار در کشور از طریق اعطای وام است. وی سه تفاوت عمده این دوروش سرمایه‌گذاری را این‌گونه برشمرد:

در سرمایه‌گذاری سنتی همه موارد مانند مدت زمان طرح، نوع محصول، سهم محصول از بازار و بسیاری موارد دیگر مشخص است. سرمایه‌گذار می‌داند باید انتظار چه افقی را داشته باشد. این در حالی است که در سرمایه‌گذاری خطرپذیر نقشه‌های نهایی از ابتدای کار مشخص نیست و در حقیقت سرمایه‌گذار روی تیم یا یک ایده سرمایه‌گذاری می‌کند. در بسیاری از آنها به دلیل تحولات لحظه‌ای فناوری در دنیا ایده‌ها باید به‌طور مداوم به‌روزرسانی و بهینه شود.

در سرمایه‌گذاری سنتی براساس برآورد‌های دقیق، میزان سرمایه مورد نیاز در ابتدای کار تعیین و تأمین می‌شود. این در حالی است که در روش سرمایه‌گذاری خطرپذیر ممکن است در مراحل مختلف کار نیاز به تزریق مجدد سرمایه وجود داشته باشد.

در سرمایه‌گذاری سنتی براساس دارایی‌هایی مانند زمین، ساختمان و ماشین‌آلات سرمایه‌گذاری انجام می‌شود. این در حالی است که در سرمایه‌گذاری خطرپذیر در بسیاری موارد دارایی فیزیکی وجود ندارد. سرمایه‌گذاری روی ایده و طرح کسب‌وکار انجام می‌شود. برای مثال دارایی کسب‌وکارهای اینترنتی، مکان یا ساختمان نیست؛ بلکه آن زیرساختی است که برای به وجود آوردن کسب‌وکارشان طراحی کرده‌اند. بنابراین اساس برآورد ارزش کسب‌وکار برای تعیین سهم سرمایه‌گذاری ساختار پیچیده‌تری نسبت به سرمایه‌گذاری داخلی خواهد داشت.

حمایت صندوق نوآوری

فراتر از دانش‌بنیان‌ها

دکتر ناظمی با اشاره به این‌که براساس متن قانون، صندوق نوآوری و شکوفایی به طور مستقیم فقط می‌تواند به مجموعه‌های دانش‌بنیان خدمات ارائه کند، به جام‌جم گفت: با وجود این محدودیت نیز شرکت‌های نوپا و کسب‌وکارهای غیردانش‌بنیان برای استفاده از حمایت‌های صندوق نوآوری و شکوفایی می‌توانند با کمک نهادهای واسط از حمایت‌های صندوق نوآوری و شکوفایی استفاده کنند. به گفته معاون سرمایه‌گذاری صندوق نوآوری، از پایان سال گذشته، طرح جدیدی برای اعطای تسهیلات و اعتبار به صندوق‌های پژوهش و فناوری به میزان بیش از هزار میلیارد تومان براساس سابقه عملکردی و میزان گردش مالی آنها در طول دوران فعالیتشان آغاز شده است. در این طرح صندوق‌های پژوهش و فناوری به‌عنوان بازوی همکار صندوق نوآوری و شکوفایی براساس سازوکارهایی که دارند می‌توانند از محل تسهیلات دریافتی از صندوق نوآوری یا از محل اعتبارشان به شرکت‌های نوپا در کنار شرکت‌های دانش‌بنیان اعطای تسهیلات و وام کنند. این صندوق‌ها در تمام استان‌ها مشغول فعالیت هستند و با توجه به ابعاد کوچک‌تری که دارند می‌توانند آسان‌تر و در مدت کوتاه‌تری تسهیلات مورد نیاز را تأمین کنند. این طرح میزان مراجعه مستقیم به صندوق نوآوری و شکوفایی را نیز کاهش داد و به این ترتیب صف طولانی بررسی پرونده متقاضیان نیز کاهش یافت. از طرف دیگر، ایجاد شدن نهادهای حواسط، امکان ارائه تسهیلات به شرکت‌های نوپا را نیز فراهم کرده است.

در روش سرمایه‌گذاری، صندوق نوآوری و شکوفایی براساس برآوردی که از مجموعه کسب‌وکاری دریافت می‌کند با سهم مشخصی سرمایه‌گذاری کرده و در طول مدت قرارداد در سود و زیان شرکت سهام خواهد بود

در روش سرمایه‌گذاری، صندوق نوآوری و شکوفایی برآوردی که از مجموعه کسب‌وکاری دریافت می‌کند با سهم مشخصی سرمایه‌گذاری کرده و در طول مدت قرارداد در سود و زیان شرکت سهام خواهد بود

عکس: چارلز هوانگ/جام‌جم